

Zuidwestelijke Delta kampt met teveel wateroppervlak

Zeegaten zijn in ons land door toedoen van de mens ontstaan en resulteerden in een zware aantasting van de kust. Om Nederland van de ondergang te redden werd de kustlijn in de vorige eeuw grotendeels met dammen hersteld.

Na de Deltawerken veroorzaken de open gebleven gaten nog altijd extreme waterbewegingen. De Westerschelde verdubbelt haar getijdenslag bij Antwerpen en de stormvloedkering kan nauwelijks de stromingen aan, die het gehele oppervlak van de Oosterschelde dagelijks voorzien van eb en vloed.

Deze situatie verergert met verdieping, ontpoldering en afgraving, evenals met het verbinden van bekkens. De buitenproportionele omvang van de voormalige zeegaten blijkt een hindernis voor de ontwikkeling van een estuarium.

De Adviesgroep Borm en Huijgens vraagt zich af hoe om te gaan met de problematisch grote wateroppervlakten in de Zuidwestelijke Delta.

W. Bilderdijk: Detail bestuurlijke indeling Nederland anno 1000 n. Chr.

Zeegaten

Tot in de Middeleeuwen kenden de Lage Landen een vrijwel aaneengesloten kust. De heerlijkheden Voorne, Walcheren en Waas werden begrensd door de smalle estuaria van Maas, Schelde en Honte. Buitensporige exploitatie van veen, verwaarlozing van dijken en inundaties in oorlogstijd maakten dat zeer veel land aan haar lot werd overgelaten en door de golven opgeslokt. Verlaten venen verdwenen en eilandpolders resteerden tussen de zeegaten. Met wisselend succes bleef Zeeland boven water (*Luctor et Emergo*). Enorme hoeveelheden water verplaatsten zich dagelijks door de sterk gehavende kustlijn en schuurden de zeegaten zo ver uit, dat een eeuw geleden Nederland hieraan ten onder dreigde te gaan. Na de Zuiderzeevloed van 1916 werd eindelijk besloten om het grootste zeegat te sluiten. Ook in het zuidwesten ging men pas over tot maatregelen na een ramp. Voor een klimaatbestendige toekomst dient het Deltaprogramma hier preventief op voort te bouwen en de dijkring van het "Waterschap Nederland" afsluitbaar te maken.

Historische kaart Zeeland begin 16e eeuw.

Kansen voor estuaria

De Westerschelde zal pas een estuarien karakter krijgen na realisatie van een kering in de monding. Ook de overige plannen voor een estuarium lopen tegen de problemen aan van de veel te grote oppervlakten.

Bij een open verbinding tussen Oosterschelde en Grevelingen kan de toename van de stroomsnelheden de stormvloedkering al ondermijnen. Een estuarium is alleen mogelijk met het verkleinen van het beschikbare oppervlak, het verlengen van de stroomroute en het vergroten van de stromingsweerstand. Oppervlakteverkleining is mogelijk door het omkaden van hogere delen en onttrekken van oppervlak voor de aanleg van zoetwaterbekkens voor landbouw en export. Verlenging van stroomroute verlaagt het verval. Hierbij denken we zowel aan de S-bocht Haringvliet-Grevelingen-Oosterschelde, als aan migratierivieren.

Deze kunnen bijvoorbeeld ontworpen worden voor de monding van het Haringvliet, in de Voordelta onder de Maasvlakte, en bij de Krammersluizen. Hierbij kunnen het ondieper maken en de aanleg van drempels en meanders bijdragen aan de stromingsweerstand.

Estuaria lijken nu nog toekomstmuziek. Aanleg van migratierivieren is echter nu al mogelijk. Er gaan via de Nieuwe Waterweg dag in dag uit nog enorme zoetwaterbellen verloren in zee en andersom stroomt het zout de Maas op. Met [zeesluizen](#) in de Nieuwe Waterweg zullen de bordjes voor de delta verhangen worden. Met het beschikbaar komende rivierwater kan de landelijke verzilting aangepakt worden en zal het [omslagpunt](#) zee en rivieren zich verplaatsen van de risicovolle Drechtsteden naar het zuidwesten. Aanvoer van voldoende rivierwater is hier gelijktijdig de basisvoorwaarde voor een estuarium van Rijn en Maas.

Waterveiligheid

Het opnieuw binnenhalen van de zee, van [zout](#) en getijde, is tegengesteld aan hetgeen zou moeten gebeuren. Een afsluitbare kustlijn en een maximale nationale noodberging zijn de eerste vereisten voor een klimaatbestendig Nederland. Ook al is de kans nog zo klein, de buitendijkse gebieden dienen bij extreem hoge rivierafvoeren overstroombaar te blijven en mogen niet bebouwd worden.

Onderzoek naar balans en samenhang

Het Natura 2000 Ontwerpbeheerplan Deltawateren 2015 - 2021 dat nog tot 30 juli 2015 [ter visie](#) ligt, lijkt een zinloze aangelegenheid. Men behoort als basis te kiezen voor de fysische [natuur](#) en niet voor doorgedefinieerde habitats die ver buiten de realiteit staan. De huidige plannen voor de Zuidwestelijke Delta mogen dan ook fors worden bijgesteld.

Voor procesnatuur is een juiste balans tussen ruimte en water cruciaal.

Globale berekeningen zijn nodig voor alle denkbare varianten van estuaria en migratierivieren, met en zonder zeesluizen in de Nieuwe Waterweg en met en zonder Westerscheldekering.

Pas wanneer haalbaarheid, kosten en maatschappelijke consequenties op een rij staan, kan met zorg gekozen worden voor één integraal plan van aanpak voor de Zuidwestelijke Delta.

W. Borm

Adviesgroep Borm & Huijgens – integraal waterbeheer juli 2015